

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

OGŁĘDNY

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

OGŁĘDNY to słowo książkowe. Nie oznacza ani 'ogólny', ani 'z grubsza taki czy inny', ani też 'nadający się do oglądania'. Właściwe znaczenie przymiotnika OGŁĘDNY to 'delikatny, powściągliwy, ostrożny, umiarkowany' [USJP], np. Namawiano go co prawda do rezygnacji z urzędu, ale robiono to w sposób ogłędny, tak że słowo „rezygnacja” w ogóle nie padło w rozmowie; Ów prawnik konstytucjonalista był wobec sądów mniej ogłędny: Mam wrażenie – powiedział – że sędziowie po prostu nie znają Konstytucji.

OGŁĘDNY pochodzi od OGLĄDAĆ SIĘ (na kogoś) w znaczeniu 'zważać na coś, brać coś pod uwagę', ale dawniej przymiotnik ten miał więcej znaczeń i bardziej rozbudowaną składnię. W połowie XVIII w. używano go w zaskakującym dziś znaczeniu 'wystawiony do oglądania', a także 'widoczny' i 'naoczny' (tak u Lindego, ale bez przykładów). Wiek później używany był już w innym znaczeniu 'mający coś na względzie, oglądający się na coś' i w ciekawej konstrukcji OGŁĘDNY na coś: Najmilszą Bogu ofiarą jest sumienna praca (...), złożona na ołtarzu ojczyzny, ogłędna na dobro narodowe [SJP Dor]. Współczesne znaczenie 'powściągliwy, ostrożny' liczy sobie najwyżej 100–150 lat.